

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални и стопански науки, Професионално направление

3.4. Социални дейности (Организация и управление на социалната работа)

Автор на дисертационния труд: Дашенка Вълчева Кралева

Тема на дисертационния труд: **„ОЦЕНЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ОТ РЕЗИДЕНТЕН ТИП ЗА ДЕЦА”**

научен ръководител: доц. д-р Росица Симеонова

Рецензент: доктор Галин Борисов Цоков, професор в Пловдивския университет

1. Общо описание на представените материали

Със заповед РД 38-733/20.012.2019 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **“ОЦЕНЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ОТ РЕЗИДЕНТЕН ТИП ЗА ДЕЦА”** за придобиване на образователната и научна степен **‘доктор’** в област на висше образование 3. Социални и стопански науки, Професионално направление 3.4. Социални дейности (Организация и управление на социалната работа). Автор на дисертационния труд е Дашенка Вълчева Кралева– докторант към катедра “Социална работа” към Факултета по педагогика..

Представеният от докторантката комплект материали на хартиен носител е в съответствие със ЗРАС и Процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ, като включва всички необходими документи.

Дисертационният труд е разработен в обем общо 311 страници от които 183 машинописни страници основен текст и 148 страници приложения. Авторката е използвала 117 литературни източника на латиница. В структурно отношение работата се състои от увод, три глави и заключение. Приложени са 6 броя публикации.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторантката Дашенка Кралева е родена през 1967 година. Завършва Софийски университет “Свети Климент Охридски” специалност педагогика през 1992 г. От 2015 година г-жа Кралева е докторант по социална работа в ФП на Софийския университет.

В периода 1996-2003 г. докторантката е била възпитател и ръководител екип в Дом за деца, лишени от родителска грижа “Асен Златаров”, гр. София. През следващите години г-жа Кралева развива своята кариера в областта на социалната работа като ръководител на неправителствени организации. От 2002 г. е управител на фондация „Старият бук в България“ и председател на управителния съвет на ФИЦЕ- България. От 2017 до 2019 г. докторантката е управител на друга организация, свързана със социалната работа Терапевтични общности – България ЕООД. Кралева е ръководител и участник в 12 международни и национални проекта. Тя е автор на 22 публикации – книги и статии.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Избраната от докторантката тема е актуална не само за организация и управление на социалната работа, но и за самата практика на социални услуги за деца. Това е така, защото проблемите, разработени в дисертацията, третира един особено актуален и важен за управлението на социалната услуги въпрос – оценката на качеството на тези услуги. Още повече, че изследването на г-жа Кралева е насочено към проучване оценката на качеството на социални услуги от резидентен тип за деца, проблем, който е слабо изследван в българската социално-педагогическа литература. В този смисъл разработената от докторантката тема е актуална и има своята научна стойност и в теоретичен и в научно-приложен план.

4. Познаване на проблема

Докторантката познава много добре състоянието на изследвания проблем в науката, оценява критично и творчески литературния материал и прави комплексен анализ на теоретичните постановки.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване като цяло позволява да се постигане поставената цел и да се получи адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационният труд се състои от увод, три глави и заключение. В **УВОДА** авторката споделя мотивите, насочили я към избора на разработената тема, очертава аргументирано теоретическа и практическа значимост на труда. Тук са формулирани обекта, предмета, целта, основните задачи и хипотези на изследването, които са адекватни на изследвания проблем.

В първа глава **Теоретични основи на проучвания проблем** се разглеждат последователно някои важни за изследването проблема като: същност, видове и нормативната уредба за предоставяне на социалните услуги в България; актуалното състояние и проблемите, свързани със социални услуги от резидентен тип за деца. В същата глава се отделя внимание на основните понятия, свързани с оценяването на качеството (като елемент на управлението на качеството), и по-специално качеството на социални услуги от резидентен тип за деца. Разглеждат се български и чуждестранни практики в тази област.

Втора глава е озаглавена **Модел за оценяване на качеството на социални услуги от резидентен тип за деца „Качество за права“**. Тук е представен авторски модел за оценяване на качеството на социални услуги от резидентен тип за деца „Качество за права“, като са посочени основанията за неговото създаване и условията, които трябва да бъдат налице, за да се използва успешно инструментариума за оценка на качеството. Безспорен плюс за дисертационното изследване е че отново в тази част са представени и данни за апробацията на предложения модел в пет ЦНСТ в България и няколко социални услуги за деца в Австрия.

Трета глава. **Изследване на приложимостта на Модела за оценяване на качеството на социалните услуги от резидентен тип за деца** започва с анализ на приложимостта на Модела във връзка с нормативната база на социалните услуги от резидентен тип за деца. Прави се извода че предложеният модел допълва актуалната държавната политика в областта на качеството на социалните услуги и неговото оценяване. В следващата точка подробно се представя дизайна за изследването като последователно са описани целта изследователска извадка и хипотезата на изследването. Тук са представени методика и инструментариума на изследването, в които сполучливо се използват въпросникът и експертната оценка като методи за събиране на информация. Този подход при определяне на методологията на емпиричното изследване е конструиран изключително сполучливо по отношение на основните цели на дисертацията и изследователските проблеми. Анализът на резултатите, направен в следващите точки, е силна страна на дисертацията. Авторката демонстрира умения за количествен и качествен анализ, за разкриване и интерпретиране на причинно-следствени връзки. Анализирани са последователно резултатите от анкетирането и резултатите от експертната оценка. Текстът се съпътства и с богато онагледяване с таблици и диаграми, което е също безспорен плюс на дисертацията.

Дисертационният труд завършва със **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**. Тук на базата на извършения анализ на резултатите от емпиричното изследване, авторката прави подробни изводи

относно ефективността на предложения модел за оценка на качеството на социалните услуги.

Като цяло дисертацията печели със своите положителни черти, които могат да бъдат обобщени в няколко основни момента:

- Значимост и актуалност на разработения проблем;
- Задълбоченият, комплексен анализ по отношение на качеството в управлението на социалната работа;
- Разкриване на същността на процеса на оценяване на качеството в организации за социални услуги
- Осъществено на много добро ниво емпиричното изследване;
- Разработеният модел за оценяване на качеството на социалните услуги от резидентен тип за деца;
- На основата на много добрия количествен и качествен анализ на резултатите от изследването, авторката формулира значими обобщения, свързани с изследваната проблематика.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Научните приноси на дисертационното изследване могат да се сведат до следното:

- **Теоретико-научни приноси**

- Осъществен е систематизиран анализ на нормативната база (актуална и с предстоящо въвеждане), отнасяща се до управлението и оценяването на качеството на социалните услуги и на тези от резидентен тип за деца, в частност.

- На тази основа са очертани основните проблеми и предизвикателства пред управлението и оценяването на качеството на резидентни услуги за деца у нас и са формулирани препоръки за тяхното решаване.

- Систематизирани са и представени добри практики у нас и в други страни за оценяване на качеството на социални услуги.

Научно-приложни приноси

- Разработен е авторски модел за оценяване на качеството на социални услуги от резидентен тип за деца „Качество за права“, който е успешно апробиран и оценен като обоснован и приложим.

- За първи път в практиката в България е приложен цялостен модел за оценяване на качеството на социална услуга (ЦНСТ за деца) от външен оценител. Съществуващите до момента модели и практики са предназначени за самооценяване на качеството на социалните услуги.

- Моделът „Качество за права“ дава възможност да бъде адаптиран и приложен за оценяване на качеството на други видове социални услуги (за деца, за възрастни), както и в друг тип социални организации, тъй като се основава на правата на детето и човека.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е приложила 6 броя публикации по темата на дисертацията, статии в научни списания и сборници. Броя, характерът и качеството на публикациите напълно съответстват на изискванията на СУ за публична защита на дисертационния труд и в голяма степен отразяват същността и постигнатите резултати в дисертационното изследване.

9. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата, отразява точно структурата и основните резултати, постигнати в дисертацията.

10. Критични забележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят някои бележки и препоръки:

- Според мен, дисертацията би била още по-добра, ако се реструктурира по следния начин: Точка 2 от втора глава **Апробация на модела** се включи като част от емпиричната *ГЛАВА ТРЕТА. Изследване на приложимостта на Модела за оценяване на качеството на социалните услуги от резидентен тип за деца*
- Въпрос: Доколко *Модела за оценяване на качеството на социалните услуги от резидентен тип за деца* може да се приложи за външно оценяване на друг тип социални услуги?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния правилник на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Дашенка Кралева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Нямам съмнение за плагиатство в представените за рецензиране дисертация и научни публикации.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен 'доктор'** на Дашенка Вълчева Кралева в област на висше образование: 3. Социални и стопански науки, Професионално направление 3.4. Социални дейности (Организация и управление на социалната работа)

29.02 2020 г.

Рецензент:

(проф. д-р Галин Цоков)